

Oprac. Zespół

Edycja źródeł do dziejów ziemi łomżyńskiej i wiskiej¹

Akta sejmikowe ziemi łomżyńskiej [materiał roboczy, z zachowaniem oryginalnej pisowni]²

1674 Martius.8.

Łomżyn. gl. obl. Tł. 24/272 f. 10 r
Actum Łomzae in curia regia feria quinta post
Dominicam Judica Quadragesimalem proxima
anno Domini 1677.

Obtulit nobilis Franciscus Ziętarski.

Oblata laudi conventionis particularis terra Łomzensis.

My rady dygnitarze, urzennicy i wszystko rycerstwo województwa mazowieckiego ziemi łomzenskiej *pro die 8 Martii* na sejmik *relationis* ichmp. posłów z konwukacyej blisko przeszłej uchwalony do Łomży na miejsce zwyczajne konsultacyom zjechawszy się, za dyrektora koła naszego *ex gremio sui* jmp. Mikołaja Wojsławskiego skarbnika ziemi naszej. *liberis suffragiis* obraliśmy przy którego dyrekcyej te między sobą *statuimus* punkta.

Primario ichmp. posłom za podjęte prace i fatygi, które *pro bono (publico) totius terrae* wyświadczali, jako uniżenie dziękujemy, tak i w dalszych okazyach braterską naszą *pollicemur* ichm. życzliwość.

A że sprawiedliwość święta, która jest *cujusque civis patriae* fundamentem życia i fortun (a ile *hoc tempore turbulento interregni*) *in hucusque* w ziemi naszej przez odłożenie sądów kapturowych aż po skończonej [nieczytelne] *suum non sortiebatur effectum*, tedy sądy kapturowe ziemi naszej łomzenskiej, aby się w przyszłej, da Pan Bóg, zaczynały poniedziałek i odprawowały praesenti postanawiamy laudo, drugą zaś kadencyą że ich więcy *ante electionem* zmieścić się nie może, na czwartek *post festa solemnia* naznaczamy.

Więc że *in hucusque* od skarbu koronnego ziemia nasza *quantitatem* tak *simple* poborowej, jako i podymnego *realem* nie odbiera, tedy uprosiliśmy jmp. Jakóba Olszewskiego burgrabiego łomżeńskiego *ex medio sui* na komisją lubelską, żeby *hac in*

¹ Edycja źródłowa zrealizowana w porozumieniu z Biblioteką PAU i PAN w Krakowie w ramach podjętego przez ŁTN im. Wagów przedsięwzięcia dokonania całościowej edycji źródłowej akt sejmikowych łomżyńskich, wiskich i nurskich ze zbiorów Biblioteki PAU i PAN w Krakowie (2021-2023).

² Odpisy laudów i instrukcji sejmikowych. Rkps 8332 z lat 1674-1794 znajdujący się w Tekach Pawińskiego, przechowywanych w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Materiał roboczy z zachowaniem oryginalnej pisowni.

materia ad laborate chciał et realitatam simple tak poborów, jako też i podymnego *per decretum commissioriale* otrzymał.

Ponieważ pogłównie dwoje *convocatione Varsaviensi per ordines regni* jest uchwalone, tedy stosując się *ad consensum totius reip.* na wybieranie tegoż pogłównego t.j. do pierwszej raty, która *ex mune* poczynać się będzie, obraliśmy jmp. Jakóba Olszewskiego burgrabiego ziemie łomżyńskiej za poborcę, który się *sine ulla aggravatione* braciej nie wyciągając na nich ekstra ordynaryjnego kwitowego powinien je będzie *quam fidelissime* wybierać i tu *calculum* w ziemi egzakcyej swojej przed ichmp. sędziami *causarum fisci* na to destynowanemi uczynić. Że zaś i w tem niemniejsza dzieje się braciej injuria, że ichmks. plebani w spisowaniu ludzi jednym [nieczytelne] drugim zaś addunt w swoich regestrach osób, tedy *praesenti laudo* postanawiamy, aby *circa conscriptionem regestrorum* dwóch słachty *bene possessionatos* przy sobie mieli, którzy się na tychże mają podpisać, niżeli *ad acta per parochos* podane będą regetrach.

Akcyza szelężnego że *non sufficit* asygnacyej od skarbu wydanej, tedy supplement tej asygnacyej tak z rynkowej, jako też i z solnej akcyzy pozwalamy. A *retentores* tychże akcyz, jako też i innych podatków, także pp. pisarze zupni i kupcy na sądach kapturowych [nieczytelne] powinni się sprawić *et excentionis indilate subesse*.

Sądy skarbowe te są zawsze w ziemio potrzebne, tedy one *et prasenti laudo* aprobowujemy, które i teraz podczas sądów kapturowych odprawować się mają, na których jako pp. poborcy półtora poborów, tak i inszych egzakcyi, którzy się nie rachowali jeszcze *et retentores respondere*, a pp. poborcy pieniądze *comportare* będą powinni.

P. Dzierzgowski *sukkolektor* jmp. Aleksandra Radgowskiego, że dla *retentio* substancyą swoją stracił, tedy *prasenti laudo concedsmus* onemu tych *retent apud retentores* odbieranie.

Dług regimentowi jmp. podkomorzego pomorskiego w ziemi naszej należący, że *hucusque* dla częstych podatków nie jest wypłacony, tedy *hoc nostro laudo* postanawiamy, aby z egzakcyej jmp. sędziego zambrowskiego t.j. jedenastu poborów takowy prędzej był wypłacony.

Nagradzając terazniejsze jmp. podstarościego grodzkiego łomzińskiego *expensa*, które przy terazniejszej funkcyej swojej będąc posłem na przeszłą do nas obrany konwokacyą, spendował tedy resztę czopowego administracyej jm., która *circiter* według deklaracyej jm. więcej około 400 zł. nie wynosi, *totaliter condonamus* jm.

A że dla pewnych racyi uważyliśmy potrzebny być na sejmik *ante electionem futuri, Deo donte, regnatis*, tedy *ex consensu omnium continuationem moderni, actus ad diem 3 Aprilis* odkładamy i tenże sejmik *sub codem directore* limitujemy.

Które to wyżej mianowane punkta sejmiku naszego zleciliśmy jmp. marszałkowi koła naszego terazniejszego podpisać et *ad acta porrigere*.

Działo się w Łomzie w kościele farskim Łomżeńskim *die 8 Martii Anno 1674*.

Mikołaj Wojsławski skarbnik i marszałek koła rycerskiego ziemi łomzskiej.

1674 April. 3 .

Łomżyń. gr. obl. N 24/272 fol. 21
Actum Łomzae in curia regia feria sexta post Dominicam
Conductus Paschae proxima Anno Domini 1674.

*Obtulit generosus Nicolaus Wojsławski thesaurarius terra Lomzensis.
Oblata articulorum laudi conventionis particularis Łomzensis.*

My rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziemi łomzienskiej i powiatów: kolenskiego, zambrowskiego i ostrołęckiego do niej należących na sejmik dzisiejszy *pro die 3 Aprilis laudi conventiois particularis Lomzensis post convocatioli ex limitatione* przypadający *designata* zgromadzeni przy dyrekcyej jmp. Mikołaja Wojsławskiego skarbnika i tegoż zjazdu naszego na przeszłym sejmiku tymże za dyrektora i marszałka obranego niżej opisane *sonemus* punkta, któremu *ex lege et usu* one jego ręką podpisane *actis* ignorować zleciliśmy.

A naprzód stosując się *ad [nieczytelne] legum et confederationis universalis* na konwokacyej generalnej warszawskiej blisko przeszłej szczęśliwie skończonej ponieważ na przeszłym zjeździe naszym i sejmiku tymże limitowanym posłów z ziemi naszej na sejm walny *electionis futuri nostri facit Deus felicitis regis* obrać *et sancita totam remp et terram nostram concernentia* dla niektórych interwencyej publicznych nie przyszło nam kontynuować i stanowić, tedy na terazniejszym dzisiejszym zjeździe naszym na tę elekcyą, daj Boże szczęśliwą, przyszlą *e gremio nosti* uprosiliśmy i obieramy za posłów ziemi naszej t.j. w. jmp. Wojciecha Prazmowskiego chorążego n.M., starostę naszego, jmp. Zygmunta Zbierzchowsiego chorążego, jmp. Jana Skrodzkiego sędziego, jmp. Łukasza Mieczkowskiego podsędka, jmp. Wawrzeńca Grabię, pisarza, jmp. Mikołaja Wojsławskiego skarbnika, jmp. Mateusza Radgowskiego skarbnika, jmp. Stanisława Grodzickiego cześnika, jmp. Polichrona Suchcickiego łowczego, jmp. Justyniana Bonifacego Łubę podstarościego grodzkiego i wszystkich innych ichmp. ziemi naszej urzędników i oficyalistów ziemskich i grodzkich, także i jmp. Waclawa Kisielnickiego wojskiego wizkiego jmp. Aleksandra Tarnowskiego chorągwi jmp. chorążego n.M. a starosty naszego pancernej porucznika, jmp. Jana Łubę regenta łomzienskiego, jmp. Walentego Jemielitego, który ichm. wprzód j.o. książęciu prymasowi naszemu, który *pro integritate nostra et reip indeffessa desudat cura et solitudine in vim gratitudinis* nasze dzięki oddawszy i *cum solemi* zdrowia dobrego *et directionis prosperis in hac functione sua primatiali appreciatione* nisko powitawszy, to co *in illo actu* potrzebnego będzie *reip.* zgodnie z inszemi województwy *promovebunt* i do zgodnego pana nowego, ktorego nam Najwyższy Pan przyznał (?) i obiecał obieranie uprzątnąwszy *exorbitancye, vota et consilica sua accomodabunt.*

A że na tymże sejmie naprzód *capedit vulnera reip.* leczć *egzorbitancye* uspokoić, *libertates nostras* i naprawę onych poprzeć, które i na przeszłych sejmach dla [nieczytelne] się onego nieszczęśliwego i dla inszych interweniencyi *totam remp.* zachodzących efektu swego dotychczas nie mogły otrzymać, tedy te wszystkie artykuły i punkta na przyszły sejm *electionis coronationis* i [nieczytelne] następujące w ziemi naszej zjazdami napisane postanowione *in toto reasumimus* i tymże ichmp. posłom naszym *ad promovendum committimus* nie przystępujące ni doczego, ażby wprzód w czym *exorbitatum est* w klubę swą weszło i przez obradę powszechną i naprawiono było.

Punkt o pospolitem ruszeniu województwu mazowieckiemu i płockiemu służący o wyprawie z sześciu domów braci temu..... *conditionis* na konia jednego porządnego na przeszłej konwokacyej napisany, jako na ubogą bracią w tej wyprawie jest barzo obciążliwy, aby był teraz meliorowany i ekstensowany tak i do moderacyej tych wypraw na pospolite ruszenie [puste miejsce] *conditionis* braci, żeby nietylko ci ichmp. oficyalistowie, którzy w tejże konstytucyey są wyrażeni, ale też i insi urzędnicy ziemscy i grodczy wszyscy należeli *et per legem publicam assignati* byli, serio *promovebunt et instabunt* ichmp. posłowie nasi.

Alternaty w ziemiach województwa naszego na obieranie deputatów na trybunały skarbowe, komisye *et ad alia subselia regni*, że *his temporibus in confuso* się dopraszają i mięszać się zwykły *per saltum* tedy *instabunt* ichmp. posłowie nasi, aby te alternaty dalej się nie musiały, ale *suo ordine*, jako prawo mieć chce, nie przeskakując chodziły.

Desiderium książęcia jmp. wojewody bełskiego i hetmana polnego koronnego *ex antecessorum et suis in rep. proeclaris gestis et speciminibus bene mereti civis* do koła naszego względem ordynacyej dóbr ś.p. książąt ichm. Ostrowskich za listowną instancyą wniesione, jako wdzięcznie i za słuszne jest od nas wszystkich *susceptum*, tak aby tenże interes jm. względem pomienionej ordynacyej był przez ichmp. posłów naszych na sejmie przyszłym *electionis* prolongowany bratersko upraszamy tychże ichmp. posłów naszych.

Lubo prawem dawnem warowano jest, ażeby pp. duchowni *personas seculares* do sądu duchownego w sprawach do tego sądu nienależytych nie wyciągali i ekskomunikami nienależytemi nie agrawowali, że zaś teraz wielkie się w tem *per abusum praejudicium* dzieje, starać się o to mają ichmp. posłowie nasi, aby się to *in posterum* nie działo, tak też aby ci pp. duchowni *in causis ad forum seculare spectantibus juxta constitutionem anni 1636 et alias* o tem napisanych, aby się *iniuriatis* sprawowali *electioni* podlegali, *promovebunt*.

Simpla w ziemi naszej *agrariae et fumalia contributionum* lubo na komisjach, trybunałach i w ziemi naszej na sądach skarbowych przez kalkulacye z pp. poborcami

naszemi jest już weryfikowana, żeby na tym przyszłym, da Pan Bóg, sejmie *lege publica* aprobowana była, *curabunt* ichmp. posłowie nasi.

Kamienice mazowiecki *cum attinentiis*, jako od starostwa nurskiego *in debite* jest odłączony, tak *ad instantiam* ichmp. posłów naszych na terazniejszym *electionis* sejmie aby był znowu *restitutus*, kwarta zaś, którą na starostwo łomzienskie przeniesiono, dla której to starostwo do wielkiej przyszło ruiny, aby przy tychże dobrach t.j. **Kamience** zostawała, *serio promovebunt*.

I to niemniejsze *exorbitans in rep.* widzimy, gdy wiele się takich znajduje osób, którzy nobilitacye *ex nullo in remp. merito*, a z zalecenia ichmp. hetmanów, jako prawo wici każe, *per factiones privatas* otrzymali i *per abusum* otrzymawszy *in volumen legum* wpisać się postarali *citra scitum et consensum ordinum regni*, tedy te wszystkie nobilitacye *in* [nieczytelne] klejnotu szlachectwa starożytnych domów i antecesorów naszych, którzy to *pro reip. integritate profusione sanguinis meruerunt*, jako niesłusznie otrzymane, tak aby *pro nullis et illegitionae et ex volumine legum pro iluminalis censcantur animadversioni* tychże ichmp. posłów *committimus et serio* tego się upomnieć i domówić bratersko *iniungimus*.

Sól suchedniowa prawem dawnem *et paetis conventis* na sejmie *electionis* blisko przyszłym aby na każdy rok według praw i zwyczajów dawnych na miejsca zwykle zwieziona i na ziemie w województwach nieomylnie rozdawana dochodzić nas miała...*legibus iisdem* o ten *cautum est*, jednak teraz *secus* dzieje się, gdy naszej ziemi nigdy *ex integro* nie dochodziła i teraz przez kilka lat i cwierci jest już zatrzymana P. ... tego ichmp. posłom naszym *incumbit* i na tym przyszłym, da Pan Bóg, sejmie *serio* się tego domówić i upomnieć dla czego się to dzieje i dla czego tak wielką cenę soli tejsze suchedniowej i w zupach kr. jm. wyniesiono. A że w odbieraniu tejsze soli naszej największe zatrudnienie ztąd pochodzić baczemy, gdy *persona spiritualis* za pisarzów i administratora tego gatunku **ultra** onych *spiritualem statum* wdzierają...z którymi w dochodzeniu krzywdy *iniuratis difficilis modus*. ...*serio instabunt et promovebunt* ichmp. posłowie nasi, aby ta sól za kilka lat i cwierci ziemi naszej zatrzymana ponieważ *in aquali rep. aequalia onera* ponosimy zarówno jako i innym województwom i ziemiom oddana jest i nas *ex integre* doszła i zawsze dochodziła, za pisarzów zaś i administratorów do tejsze soli aby duchowne osoby podawani nie byli, na zupach zaś i komorach solnych i innych celnych szlachta *terrigenae possessionati* a nie plebeje *conditionis* bywali zasadzani dla zabezpieczenia dalszych opresyi, które się teraz wielkie dzieją, *instabunt et promovebunt*. Do odebrania zaś tej soli naszej **suchedniowej** za przeszłe lata zatrzymanej i tegorocznych cwierci za dystrybutorów *e medio nostri* obraliśmy i uprosiliśmy jmp. Mateusza

Radgowskiego wojskiego i jmp. Justyniana Bonifacego Łubę podstarościego grodzkiego łomzienskich.

A iż niektórzy ichmp. obywateli ziemi naszej *in medium nostri* wnosili *publicam quaerellam* jejmp. Kalinowską starościnę gniewkowską, którzy ludzie podczas przejazdu jejm. do leśnictwa bronowskiego tymże pp. braci ekscesy i krzywdy poczynili *sub hoc tempus interregni*, tedy *instabunt* ichmp. posłowie nasi aby się jm. za te ludzie swoje i krzywdy *injuriatis* poczynione *ad instantiam* ichmp. posłów naszych lubo też ... braci *injurita cum* na kapturze generalnym warszawskim ... ta sądzona była.

Takoważ przez list zaszła **kwerimonia** od jmp. Jana Kossakowskiego starosty wiskiego na też jejmp. Kalinowską starościnę gniewkowską, iż ona *in lite* zostając z jm. **natione** Bronowa do starostwa i juridyki jm. należący dzierżawy *et indecisam* mając *causam militari modo* przyjechawszy do tejsze wsi Bronowa rozmaitemi onego wprzód karmiąc konsensami, ważyła się miasteczko luzne temiż ludźmi oprymować, mieszkańców bić, do posłuszeństwa swego, nie mając prawa zadnego, przywozić, wzruszając posesyą jmp. starosty wiskiego od pięciu lat dzierżaw wszystkich od rzeczyp. z konwokaty *anni* 1668 przez j.w. jmp. podskarbiego koronnego podanych i przywilejem kr. jm. ś.p. aprobowanych, zlecamy ichmp. posłom ziemi naszej, aby oni to całej rzeczyp. opowiedziawszy, serio dopominali się tego, aby o takie ekscesy jmp. Kalinowska, które podczas *interregnum*, kiedy największa ma być *securitas*, która jest obwarowana, a najwięcej posłom ziemskim, tak przed sejmem, jako i po sejmie [nieczytelne] jmp. starostę we trzech niedzielach pokonwokacyj i już obranego na elekcyę posłem w ziemi nurskiej, sądzona była *sine ulla dillatione* w sądach generalnych kapturowych, że pokój pospolity *violavit*. Względem zaś Bronowa dzierżawy do tejsze jurydyki nurskiej należące, o którą była remisa z sądu j.w. jmp. **księdza** podkanclerzego K. do sądu kr. jm. ś.p., aby rzeczyp. wysadziwszy z **pojsrzodka** siebie wzięwszy przed się konstytucyą *anni* 1647 i nunc z konwokacyj *anni* 1668 *per confederationem generalem* wyrażamy tę kontrowersyą między ichmp. uspokoiła a przyprawach i dokumentach jmp. starosty zachowała.

Regimentowi jmp. podkomorzego [nieczytelne], że od pp.poborców ziemi naszej *huiusuque totalis satisfactis* nie stała się, tedy zlecamy to ichmp. sędziemu *causarum fisei* ziemi naszej, [nieczytelne] *modos*, jakoby *ante electionem* ten regiment reście jemu winnej był uspokojony, dlaczego *laudo praesenti...*sądów fiskalnych *pro die* 14 *prasentis* ichm. naznaczamy. Na których sądach skarbowych i terminie *peremptorie comparere* mają ichmp. poborecy, przy których się jeszcze jakichkolwiek sum pieniężnych poborowych znajdować się mogą reszty. Ci zaś *exactores*, którzy się nie rachować i rachować nie będą chcieli, *executioni*

indilatae ettam ad... nobilitate terra subesse mają, toż się ma rozumieć i o retentorach, którzyby jeszcze podatków tymże pp. poborcom zatrzymanych nie wypłacili.

Jmp. Walenty Jemielity poborca przeszły łomzienski ponieważ *supplex in medium nostri* przychodzi, odstępując ... prawnych terminów, które był *indebite* z ichmp. *causarum fisei* w trybunale zaczął, tedy *prasenti laudo* zlecamy, to ichmp. tymże pp. sędziom ziemi naszej skarbowej, aby respekt na jm. wyliczeniu tej reszty, która przy jm. *cesere manet*, mieli *sine tamen praejudicio decretorum in judiciis fisei latorum*.

Rewizyą kwit pogłównego i podymnego poboru przez jmp. Łukasza Mieczkowskiego podsędka i poborcy ziemi naszej wybranych *prasenti laudo* postanawiamy, do której, da P. Bóg, po sejmie *electionis* szczęśliwie skończonym rewizorów obierzemy i naznaczemy na sejmiku przyszłym.

Te tedy wszystkie punkta zgodnie umówione zleciliśmy jmp. marszałkowi koła naszego ręką swoją podpisać i do akt grodzkich łomżyńskich podać.

Działo się w Łomzie *die 3 Aprilis anno Domini 1674*.

Mikołaj Wojsławski skarbnik ziemi łomzienskiej i zjazdu dzisiejszego dyrektor i marszałek.

1674. Augustus. 16.

Łomżyń. gr. obl. N. 24/272 fol. 89.
*Actum Łomżea in curia regia feria quinta in
crastino Assumptionis Gloriosissima Virginis
Maria anno Domini 1674.*

*Obtulit nobilis Gregorius Krynicki.
Oblata limitationis conventionis particularis Łomzensis.*

Dygnitarze, urzennicy i ziemie łomzińskiej obywatele, za uniwersałem i trzeciemi wiciami j. kr.m. na sejmik do Łomży zgromadzeni przy dyrekcji jmp. Pawła Mikołaja Prazmowskiego starosty wareckiego stosując się *ad mentem legis* i terazniejszej potrzeby rzeczyp., ten między sobą uczyniwszy *preparament* do pospolitego w ziemi naszej ruszenia. Naprzód uważając późno przed sejmikiem przysłany uniwersał j.kr.m., a zatem niewczesną jego publikacją, która mało zgromadziła braciej frekwencyą, druga że w tym małym zgromadzeniu schodzi nam na urzędnikach ziemskich i na **duktorze** do takowego terminu potrzebnego, akt niniejszy sejmiku naszego *cum toto ejus effectu ad diem 27 prasantis de unanimitate consensu* z racy mianowanych limitujemy, obiecując z tamtego miejsca i terminu, co zgoda i powszechne postanowienie każe obowiązek taki przyjąć, jakiego po nas utrapiona pod ten czas ojczyzna nasz potrzebuje.

Co się tknie inszych materyi *extra mentem* uniwersału proponowanych, mianowicie uspokojenie długów wojskowych z ziemi naszej należące, to jest, wypłacenie reszty pieniędzy rejmentowi jmp. podkomorzego pomorskiego należące, tę do tamtego odkładamy terminu, a tymczasem deputatowi tego rejmentu, zasług tychże czekającemu, zł. 200 *ex nostro* [nieczytelne] do wypłacenia deklarujemy. O pogłównem wypłaceniu jego i o poborcy na **tamtemże** terminie *limitationis* i **pomówiemy**, także i o sądach skarbowych *in quantum* czas pozwole zmieścić się mogą. Co się dotycze **kwerymoniej** teraz na sejmiku przez ww. ojców Jezuitów kolegium łomżyńskiego przeciwko czeladzi żołnierskiej, towarzystwa i deputatów z pod chorągwie jmp. kasztelana podlaskiego o poranienie czeladzi otworzonej, tę do prawa *ex merito causae* należącego, jeśli się *per mediatorem* nie uspokoi, odsyłami, tę zaś naszą limitacją ręką jmp. dyrektora podpisaną do akt podać zleciliśmy.

Actum et datum w kościele farskim na miejscu sejmikom zwyczajnem *die 16 Augusti 1674.*

Paweł Mikołaj Prazmowski starosta warecki, marszałek koła terazniejszego.